

Fungerer det danske arbejdsmarked godt nok?

Debatten om de "dovne arbejdsløse" hviler på en myte

Modsat det indtryk man ofte får i den offentlige og politiske debat, er der ikke noget der tyder på, at det danske arbejdsmarked fungerer dårligt. Der er heller ikke empirisk belæg for, at det er blevet vanskeligere at få besat de ledige stillinger. Generelt er arbejdsmarkedet præget af høj effektivitet og antallet af rekrutteringsvanskeligheder er i historisk perspektiv lavt. Sammenligner man Danmark med andre lande, ser Danmark også ud til at have et meget velfungerende arbejdsmarked. Debatten om det danske arbejdsmarked bør ikke føres på baggrund af fordomme og enkeltstående tilfælde der fører til mytedannelse og misforståelser.

af senioranalytiker **Erik Bjørsted**

20. september 2013

Analysens hovedkonklusioner

- Statistisk er der ikke tegn på, at arbejdsmarkedet i dag fungerer dårligere end tidligere.
- Ser man nærmere på sammenhængen mellem andelen af ledige stillinger og arbejdsløsheden indikerer det, at det danske arbejdsmarked faktisk fungerer mindst lige så godt som tidligere – og måske endda bedre
- Danmark har en relativt lille andel af ledige stillinger i forhold til arbejdsløsheden sammenlignet med andre lande, ligesom den strukturelle ledighed i Danmark er blandt de laveste i EU. Det tyder på, at den underliggende sundhedstilstand af det danske arbejdsmarked faktisk er bedre end i mange af de andre lande vi normalt sammenligner os med.
- Debatten om, hvorvidt det danske arbejdsmarked fungerer godt nok, er meget relevant. Men debatten bør ikke føres på baggrund af fordomme og enkeltstående tilfælde, som "Dovne Robert". Hvis man i debatten kun forholder sig til fordomme kommer der intet konstruktivt ud af en i øvrigt relevant debat.

Kontakt

Senioranalytiker
Erik Bjørsted
Tlf. 33 55 77 15
Mobil 27 68 79 50
eb@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

De ledige stillinger herhjemme besættes relativt effektivt

I den aktuelle debat får man nemt det indtryk, at det danske arbejdsmarked fungerer dårligt og det er vanskeligt at få besat de ledige stillinger, fordi de arbejdsløse ikke søger intensivt nok eller er for kræsnene.

Statistisk hviler ovenstående påstand dog på et tyndt grundlag, og faktisk er der heller ikke noget der tyder på, at det danske arbejdsmarked skulle fungere dårligere i dag – måske snarere tværtimod.

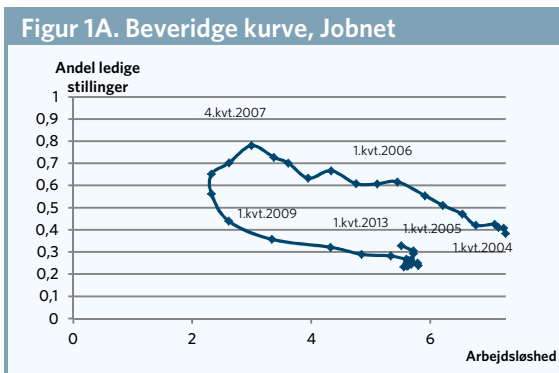
For at se på, hvor effektivt ledige stillinger udfyldes, kan man bl.a. se på såkaldte Beveridge-kurver, som viser andelen af ledige stillinger i økonomien på y-aksen og arbejdsløshedsprocenten på x-aksen.

Historisk har det været sådan, at jo højere arbejdsløsheden har været, jo lavere har andelen af ledige stillinger i økonomien været. Det skyldes, at når tiderne er dårligere, er det alt andet lige lettere at få besat de ledige stillinger end hvis det går godt og der er rift om arbejdskraften, som vi fx så det lige inden krisen satte ind i 2008, hvor der var mangel på arbejdskraft og rekrutteringsvanskeligheder.

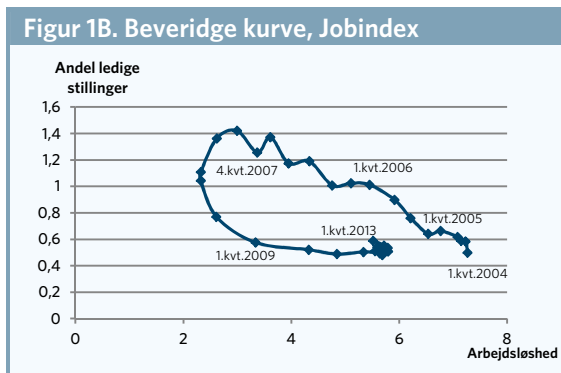
Jo lavere andelen af ledige stillinger er for en given arbejdsløshed, jo mere effektivt bliver de ledige stillinger besat. Jo tættere Beveridge-kurven derfor er på (0,0) i figuren jo mere effektivt fungerer arbejdsmarkedet.

I figur 1A og 1B er der vist to Beveridge kurver på baggrund af data fra hhv. Jobnet og Jobindex. Af figur 1A fremgår det, at bruttoarbejdsløsheden i 2006 var på nogenlunde samme niveau som i dag, men i 2006 var andelen af ledige stillinger i Jobnet på 0,6 pct. af arbejdsstyrken, mens andelen af ledige stillinger i dag kun er på ca. 0,35 pct.

I 2005, som betragtes som et konjunktur neutralt år, var andelen af ledige stillinger i Jobnet omkring 0,5 pct. og arbejdsløsheden var lidt over 6 pct. I dag er arbejdsløsheden lidt *under* 6 pct., hvorfor andelen af ledige stillinger alt andet lige burde være *højere* end 0,5 pct., men den er faktisk kun omkring 0,35 pct. Det samme billede ses også, når man anvender data fra Jobindex. Det indikerer ikke just, at arbejdsmarkedet i dag skulle fungere dårligere – snarere tværtimod.

Anm.: Data er sæsonkorrigeret. Andelen af ledige stillinger og arbejdsløsheden er begge målt i pct. af arbejdsstyrken fra MONA's databank.
 Kilde: AE pba.Jobnet og Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Anm.: Data er sæsonkorrigeret. Andelen af ledige stillinger og arbejdsløsheden er begge målt i pct. af arbejdsstyrken fra MONA's databank. I Jobindex opgør man ikke bestanden af ledige stillinger, men derimod antallet af nye jobannoncer, hvor en annonce i gennemsnit svarer til 1½ stilling. For at omregne nye stillinger til en bestand af ledige stillinger er forholdet mellem nyopslåede stillinger og bestanden af ledige stillinger i Jobnet anvendt.
 Kilde: AE pba. Jobindex, Jobnet og Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Faktisk er der tegn på, at Beveridge-kurven i løbet af de sidste par år er rykket længere ned mod syd-vest, hvilket isoleret set peger på, at arbejdsmarkedet i dag fungerer mere effektivt.

Der er naturligvis usikkerheder forbundet med sådanne statistikker. Eksempelvis har bruttoledigheden siden årsskiftet været påvirket af udfaldet fra dagpengesystemet, hvor en stor del af de akutledige er havnet på ydelser udenfor arbejdsstyrken og derfor ikke tælles med i bruttoledigheden. Derfor er udviklingen efter 2012 forbundet med en vis usikkerhed.

I appendiks A er alternative udgaver af Beveridge-kurven vist med andre ledighedsbegreber. Konklusionen er dog den samme – de ledige stillinger ser ud til at blive besat mindst lige så effektivt, som tidligere.

En anden usikkerhed er, at Jobnet og Jobindex ikke fanger alle opslåede stillinger på det danske arbejdsmarked, hvilket specielt kan have betydning i perioden omkring 2004, hvor Jobnet og Jobindex var forholdsvis nye opfindelser. Dengang var der formentlig en endnu større andel af de ledige stillinger slået op andetsteds, end det er tilfældet i dag, hvor Jobnet og Jobindex alt andet lige må forventes at fange en større andel af de ledige stillinger på arbejdsmarkedet. Derfor kan andelen af ledige stillinger specielt omkring 2004 være undervurderet, hvilket dog trækker i retning af, at Beveridge-kurven i virkeligheden måske har flyttet sig endnu længere mod syd-vest i figuren. I så fald er konklusionen, at arbejdsmarkedet i dag fungerer endnu mere effektivt end tidligere.

På det foreliggende grundlag tyder meget derfor på, at det danske arbejdsmarked i hvert fald fungerer mindst ligeså godt, som tidligere og måske endda bedre. I Vismandsrapporten fra efteråret 2012 ses i øvrigt et lignende billede, som i figur 1A og 1B.

Udviklingen i figur 1A og 1B er helt typisk for de faser arbejdsmarkedet oplever før og efter et konjunkturomslag. Efter dot.com-krisen i begyndelsen af 00'erne faldt arbejdsløsheden fra 2004 markant og andelen af ledige stillinger i økonomien voksede mærkbart og toppede omkring slutningen af 2007/starten af 2008. Herefter faldt andelen af ledige stillinger markant. Det tog dog noget tid før arbejdsløsheden voksede selv om tiderne på det tidspunkt var begyndt at skifte til det værre.

Det fænomen, at det tager noget tid før arbejdsløsheden reagerer på omslag i økonomien, er kendt som 'Labour-Hoarding' og skyldes, at arbejdsgiverne typisk ser tiden lidt an inden de tyr til store afskedelsesrunder eller begynder at ansætte. Særligt inden den nuværende krise, var der en udpræget mangel på arbejdskraft, hvorfor virksomhederne til at begynde med, var tilbageholdende med at afskedige medarbejdere af frygt for at komme til at mangle arbejdskraften, hvis nu der alligevel ikke ville komme en nedtur.

Af samme grund er antallet af ledige stillinger i en økonomi også en ledende indikator i forhold til forventningerne til, hvordan arbejdsløsheden vil udvikle sig.

Relativt få rekrutteringsvanskeligheder

En anden indikation af, at de ledige stillinger udfyldes relativt effektivt er, at antallet af forgæves rekrutteringsforsøg fortsat ligger på et meget lavt niveau. Det fremgår af figur 2A og 2B.

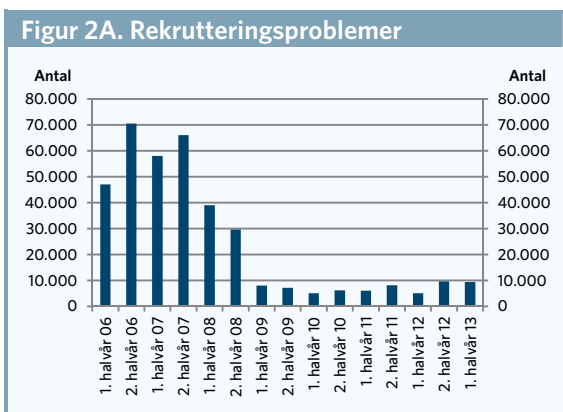
I 1. halvår 2013 var der således blot 9.400 tilfælde af rekrutteringsvanskeligheder mod 47.000 i 1. halvår 2006 selvom arbejdsløsheden i 1. halvår 2013 var på nogenlunde samme niveau, som i 1. halvår 2006.

Det er en indikation af, at arbejdsmarkedet i dag er mere effektivt end i 2006, når vi med nogenlunde samme arbejdsløshed i dag, som i 1. halvår 2006, har langt færre meldinger om rekrutteringsvanskeligheder.

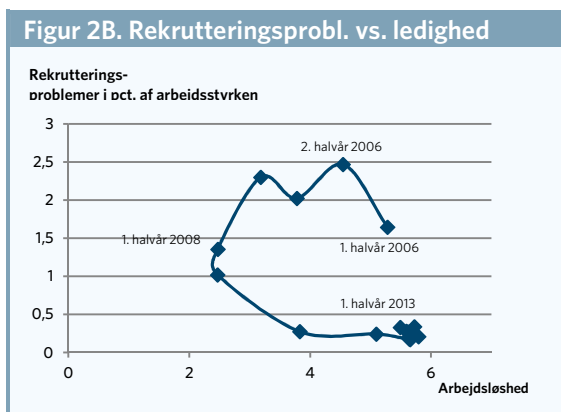
Holder man omfanget af rekrutteringsproblemer op mod andre ledighedsbegreber – se appendiks B for en nærmere præsentation – er konklusionen også, at arbejdsmarkedet i øjeblikket oplever relativt få rekrutteringsproblemer.

I øvrigt misforstås denne statistik jævnligt i debatten, fordi antallet af rekrutteringsvanskeligheder fejlagtigt oversættes til ubesatte stillinger. Statistikken siger dog intet om, hvorvidt den stilling man havde vanskeligheder med at besætte også rent faktisk er ubesat, hvilket Arbejdsmarkedsstyrelsen ligeledes er begyndt at understrege.

Hvis man eksempelvis har søgt efter en pædagog, men "kun" kunne få en pædagogmedhjælper tæller det, som en forgæves rekruttering i statistikken, men stillingen er jo ikke længere ubesat, hvis man i stedet ansætter pædagogmedhjælperen.

Kilde: AE pba. Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Anm.: Der ses på antallet af rekrutteringsvanskeligheder som funktion af bruttoarbejdsløsheden (begge målt i pct. af arbejdsstyrken fra MONA'S databank).
 Kilde: AE pba. Arbejdsmarkedsstyrelsen, Danmarks Statistik og Nationalbanken.

DK har en lav andel af ledige job i forhold til ledigheden sammenlignet med andre lande

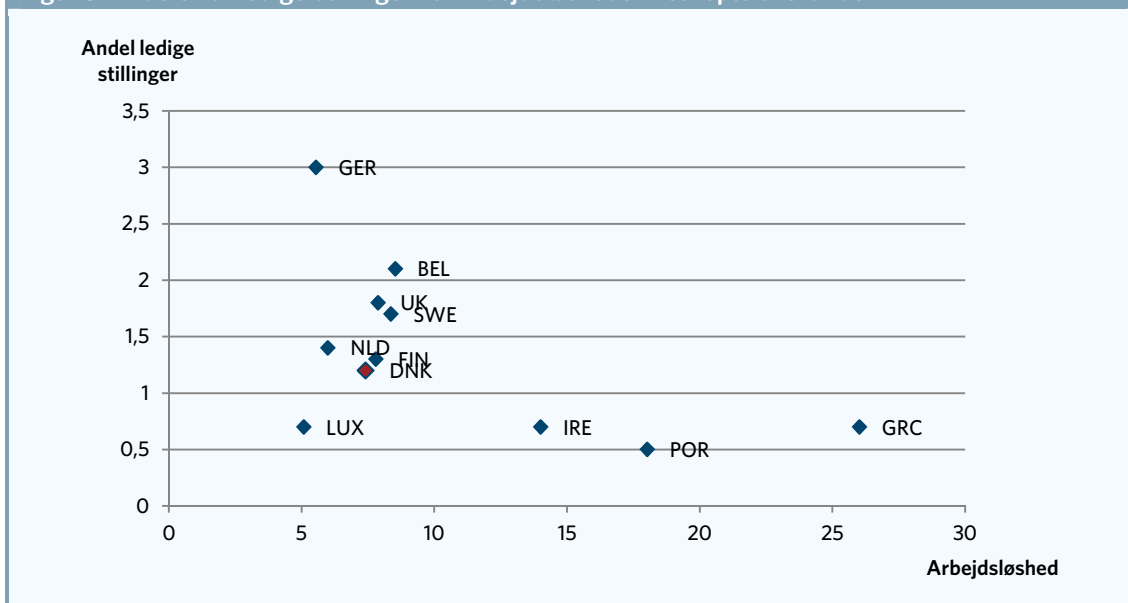
Ser man på situationen på det danske arbejdsmarked i forhold til andre lande, som vi normalt sammenligner os med, er det heller ikke indlysende, at det danske arbejdsmarked skulle fungere dårligt.

I figur 3 kan man se andelen af ledige stillinger for forskellige europæiske lande i forhold til arbejdsløsheden.

Eksempelvis kan man se, at lande, som fx Sverige, Finland, Belgien og UK på trods af, at de har en højere arbejdsløshed end Danmark, også har en højere andel af ledige stillinger på arbejdsmarkedet. Hvis disse lande fulgte den samme Beveridge-kurve som Danmark, skulle andelen af ledige stillinger også være lavere end den pt. er for Danmark, fordi de nævnte lande alle har højere arbejdsløshed. Det er andelen af ledige stillinger imidlertid ikke - den er højere. Det er en indikation af, at disse landes Beveridge-kurver ligger længere oppe mod nord-øst.

Det indikerer samtidig, at de ledige stillinger herhjemme besættes mere effektivt end i fx Sverige, Finland, Belgien og UK.

Figur 3. Andelen af ledige stillinger vs. Arbejdsløsheden i europæiske lande

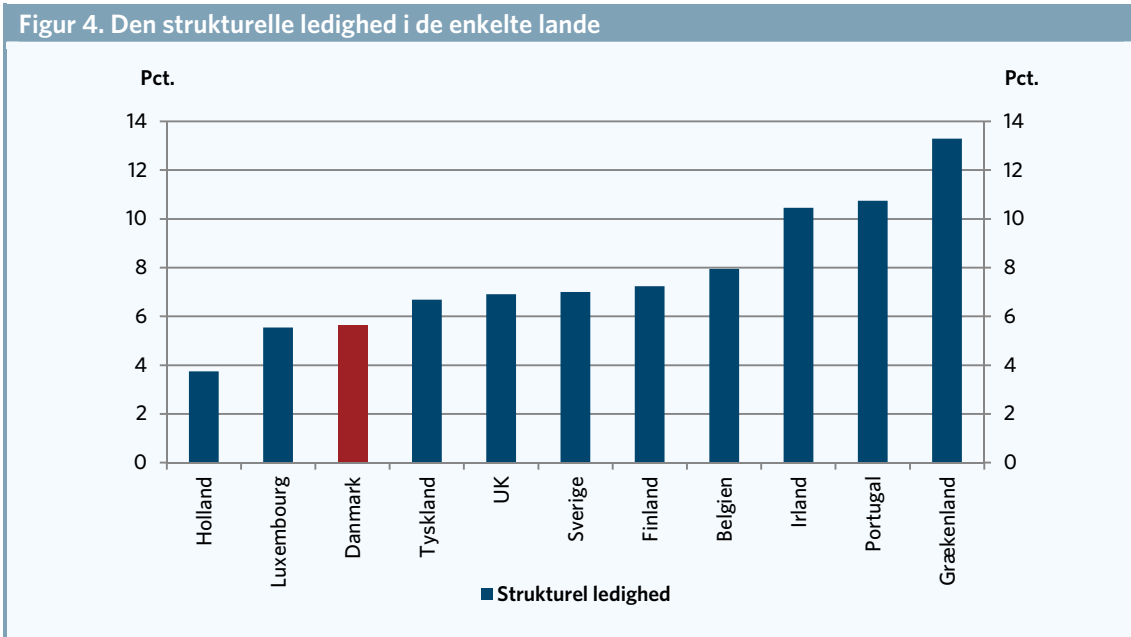
Anm.: Der ses på andelen af ledige private ledige stillinger. Brancherne, som indgår, er B-N, defineret ved NACE, rev. 2. For alle lande er data fra 1. kvartal 2013 anvendt på nær for Grækenland og Finland hvor 4. kvartal 2012 er den seneste observation. Data for arbejdsløsheden er baseret på Labour Force Survey (Arbejdskraftundersøgelsen).
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat og Danmarks Statistik.

Hvorvidt arbejdsmarkedet herhjemme fungerer bedre eller dårligere i forhold til fx Tyskland eller Holland er derimod lidt vanskeligere at afgøre ud fra figur 3.

Den strukturelle ledighed - som groft sagt er arbejdsløsheden i en normal konjunktursituation - kan dog bruges, som en indikator for den underliggende sundhedstilstand af arbejdsmarkedet. Bl.a. vil man forvente en lavere strukturel ledighed, jo mere effektivt og hurtigt de ledige stillinger udfyldes på arbejdsmarkedet.

I figur 4 kan man se en opgørelse over den strukturelle ledighed for landene i figur 3. Som det fremgår, er Danmark kun overgået af Holland og Luxembourg. Tyskland har således også en højere strukturel ledighed end Danmark, hvilket vidner om, at Danmark har et arbejdsmarked, som er mindst ligeså vel-fungerende, som Tysklands.

Samlet er der således ingen indikationer af, at det danske arbejdsmarked skulle fungere mindre effektivt end i andre lande, som vi normalt sammenligner os med - snarere tværtimod.

Kilde: AE på baggrund af OECD, Economic Outlook, no. 93.

Debatten bør ikke føres på baggrund af fordomme og "Dovne Robert"

Debatten, omkring hvorvidt det danske arbejdsmarked fungerer godt nok, er afgjort relevant. Bl.a. kan man se, at de private arbejdsgivere paradoksalt nok ikke er så tilbøjelige til at slå stillinger op i de arbejdsløses jobdatabase, Jobnet, selvom det er helt oplagt at slå stillinger op i Jobnet, når arbejdsløse er forpligtigede til at tjekke ledige stillinger på Jobnet.¹ Arbejdsløse risikerer faktisk sanktioner, hvis de ikke tjekker opslag på Jobnet.

Derudover er det selvfølgelig vigtigt at se på om arbejdsmarkedspolitikken kan forbedres og sikre at arbejdsløse søger så effektivt som muligt.

Men debatten bør ikke føres på baggrund af fordomme og enkeltstående tilfælde, som "Dovne Robert".

Hvis man i debatten kun forholder sig til fordomme eller kun forholder sig til et statistisk grundlag, som eksempelvis antallet af forgæves rekrutteringer, som oven i købet ofte misforstås, kommer der intet konstruktiv ud af en i øvrigt relevant debat.

¹ Se AE-analysen <http://www.ae.dk/analyser/virksomheder-kan-goere-mere-for-at-undgaa-rekrutteringsproblemer>.

Appendiks A

I det følgende præsenteres Beveridge kurver med udgangspunkt i andre ledighedsbegreber end bruttoledigheden.

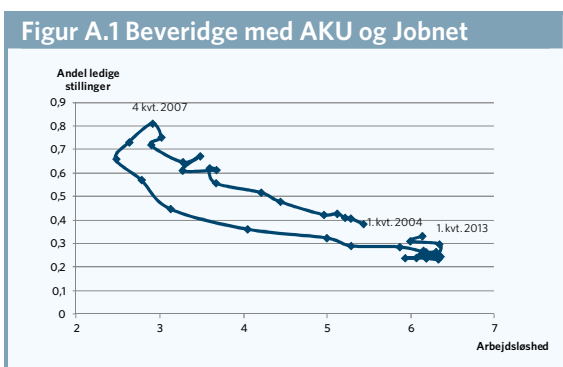
De anvendte ledighedsbegreber er:

- 1) AKU-ledigheden korrigeret for studerende.
- 2) Andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde.
- 3) Andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde korrigeret for studerende.

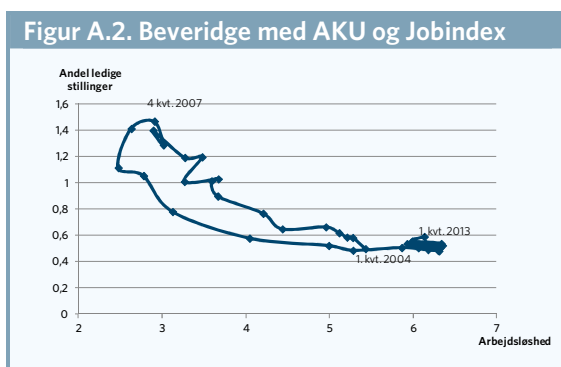
I figur A.1 og A.2 er Beveridgekurverne med AKU-ledigheden korrigeret for studerende vist.

I forhold til AKU-ledigheden skal det nævnes, at Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) er blevet omlagt i både 2004 og 2007, hvorfor der er databrud i serien, som gør det yderst vanskeligt at tolke på Beveridge kurverne for AKU-ledigheden før 2007. Specielt er arbejdsløsheden før 2007 formentlig undervurderet, hvilket i høj grad påvirker Beveridge kurverne, som derfor sandsynligvis ligger for langt mod Syd-Vest før 2007.

Beveridge kurverne med AKU-ledigheden giver – specielt med databruddene in mente – *ikke* anledning til mistanke om, at arbejdsmarkedet et skulle fungere mindre effektivt i dag.

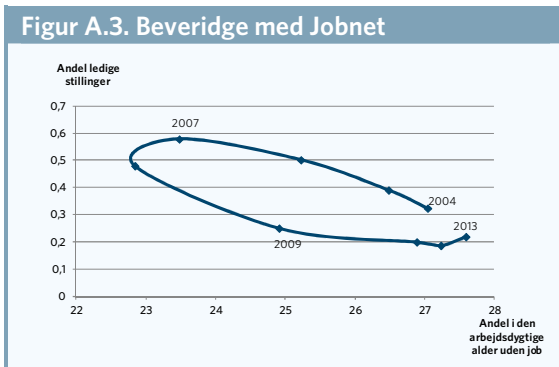
Anm.: AKU-ledigheden er korrigeret for arbejdsløse studerende. Data er sæsonkorrigeret.
 Kilde: AE pba.Danmarks Statistik og Jobnet

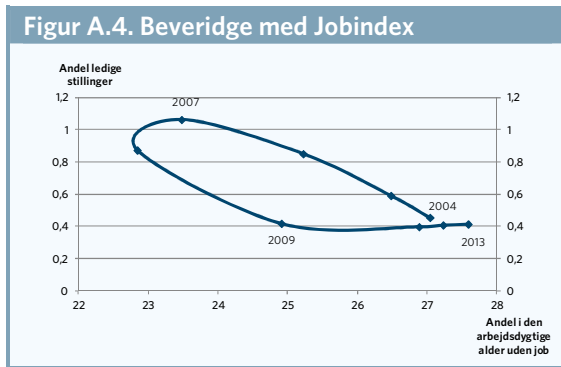
Anm.: AKU-ledigheden er korrigeret for arbejdsløse studerende. Data er sæsonkorrigeret. I Jobindex opgør man ikke bestanden af ledige stillinger, men derimod antallet af nye jobannoncer, hvor en annonce i gennemsnit svarer til 1½ stilling. For at omregne nye stillinger til en bestand af ledige stillinger er forholdet mellem nyopslåede stillinger og bestanden af ledige stillinger i Jobnet anvendt.
 Kilde: AE pba.Danmarks Statistik og Jobindex

I figur A.3 og A.4 ses der på Beveridge kurver, hvor det betragtede ledighedsbegreb, er andelen af de 15-64 årige, som *ikke* er i arbejde. Udover registrerede arbejdsløse omfatter andelen uden arbejde alle personer på overførelsesindkomst (som ikke indgår i beskæftigelsen - fx aktiverede i støttet beskæftigelse), studerende og personer, som hverken har arbejde eller modtager overførelsesindkomst.

Som det fremgår af figurerne, er der heller ikke med dette alternative ledighedsbegreb tegn på, at arbejdsmarkedet skulle fungere dårligere.

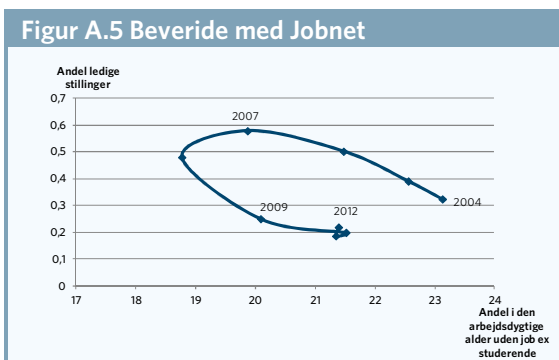
Anm.: Der ses på andelen af ledige stillinger i forhold til andelen af personer mellem 15-64 år, som ikke er i job. Begge andele er målt i forhold til befolkningen mellem 15-64 år.
 Kilde: AE pba. ADAM's databank og Jobnet.

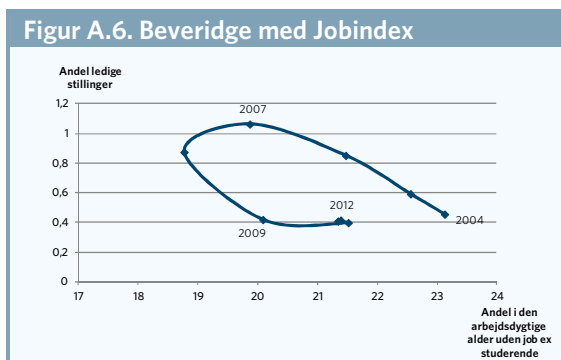
Anm.: Der ses på andelen af ledige stillinger i forhold til andelen af personer mellem 15-64 år, som ikke er i job. Begge andele er målt i forhold til befolkningen mellem 15-64 år. I Jobindex opgør man ikke bestanden af ledige stillinger, men derimod antallet af nye jobannoncer, hvor en annonce i gennemsnit svarer til 1½ stilling. For at omregne nye stillinger til en bestand af ledige stillinger er forholdet mellem nyopslåede stillinger og bestanden af ledige stillinger i Jobnet anvendt.
 Kilde: AE pba. ADAM's databank og Jobindex.

I andelen af personer i den arbejdsdygtige alder uden job indgår studerende. Ser man bort fra studerende i opgørelsen får man Beveridge kurverne i figur A.5 og A.6.

Heller ikke her er der tegn på, at arbejdsmarkedet skulle være blevet mindre effektivt - tværtimod ser det ud til, at det er blevet mere effektivt.

Anm.: Der ses på andelen af ledige stillinger i forhold til andelen af personer mellem 15-64 år, som ikke er i job. Begge andele er målt i forhold til befolkningen mellem 15-64 år.
 Kilde: AE pba. ADAM's databank og Jobnet.

Anm.: Der ses på andelen af ledige stillinger i forhold til andelen af personer mellem 15-64 år, som ikke er i job. Begge andele er målt i forhold til befolkningen mellem 15-64 år. I Jobindex opgør man ikke bestanden af ledige stillinger, men derimod antallet af nye jobannoncer, hvor en annonce i gennemsnit svarer til 1½ stilling. For at omregne nye stillinger til en bestand af ledige stillinger er forholdet mellem nyopslåede stillinger og bestanden af ledige stillinger i Jobnet anvendt.
 Kilde: AE pba. ADAM's databank og Jobindex.

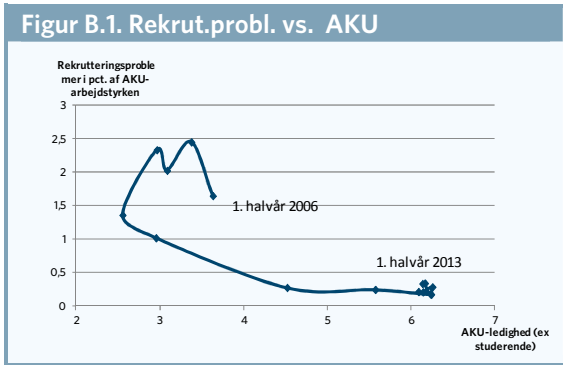
Appendiks B

De anvendte ledighedsbegreber er de samme, som i appendiks A.

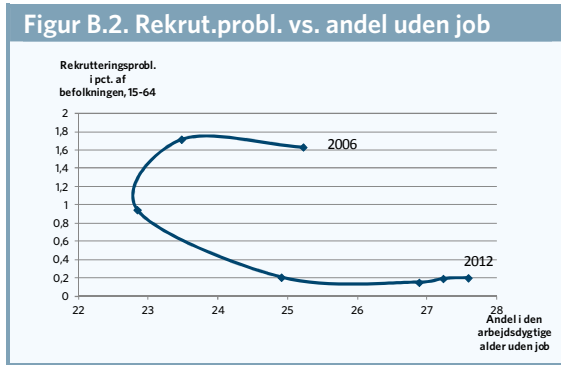
For AKU-ledigheden gælder de samme indvendinger, som i appendiks A, nemlig, at AKU-ledigheden formentlig er undervurderet før 2007. Ser man på omfanget af rekrutteringsvanskeligheder i forhold til AKU-ledigheden korrigeret for studerende er der dog ikke noget der tyder på, at arbejdsmarkedet skulle lide under store rekrutteringsvanskeligheder.

Det samme gør sig gældende, hvis man ser på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder uden job i forhold til omfanget af rekrutteringsvanskeligheder - tværtimod ser det ud til at kurven er rykket længere ned, hvilket indikerer at arbejdsmarkedet fungerer mere effektivt.

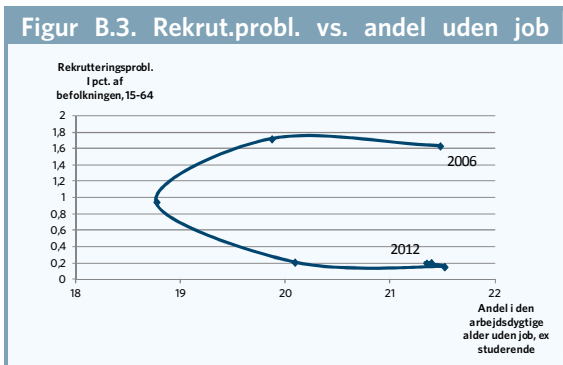

Anm.: I AKU-ledigheden er der set bort fra studerende, som angiver at de er arbejdsløse.
 Kilde: AE pba.Danmarks Statistik og Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Anm.: Der ses på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder mellem 15-64 år, som ikke er i arbejde.
 Kilde: AE pba. ADAM's databank og Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Anm.: Der ses på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder uden job, hvor der dog er set bort fra studerende.
 Kilde: AE pba.ADAM's databank og Arbejdsmarkedstyrelsen.